

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ
ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ, БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ ТА СТРАХУВАННЯ

ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

методичні рекомендації

для самостійної роботи здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти ОПП «Фінанси, банківська справа та страхування» спеціальності 072«Фінансів, банківська справа, страхування та фондовий ринок» денної та заочної форм здобуття вищої освіти

МИКОЛАЇВ

2023

УДК 336.02(1-37)
Ф59

Друкується за рішенням науково-методичної комісії обліково-фінансового факультету Миколаївського національного аграрного університету протокол № 3 від 09.10.2023 року.

Укладач:

О.І. Мельник – канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Миколаївський національний аграрний університет

Рецензенти:

О.І. Лугова – канд. екон. наук, доцент кафедри обліку і оподаткування, Миколаївський національний аграрний університет;

А.В. Добровольський – заступник голови Миколаївської районної ради.

Зміст

ПЕРЕДМОВА	4
Тема 1. Формування та функціонування об'єднаних територіальних громад в Україні	6
Тема 2. Особливості фінансової політики об'єднаних територіальних громад	10
Тема 3. Фінансові ресурси об'єднаних територіальних громад	16
Тема 4. Місцеві податки і збори об'єднаних територіальних громад	20
Тема 5. Фінансова спроможність об'єднаних територіальних громад	23
Тема 6. Фандрайзинг як інструмент розвитку об'єднаних територіальних громад	25
Тема 7. Роль неурядових організацій у соціальному розвитку об'єднаних територіальних громад	28
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ	30

ПЕРЕДМОВА

Україна за сучасних умов розвитку, спрямованого на її долучення до євроінтеграційних процесів, потребує кардинальних зрушень у сфері місцевого самоврядування як запоруки політичної, економічної та соціальної стабільності суспільства. За цих умов функції регулювання основних процесів місцевої громади розширюються, у тому числі і в сфері управління місцевими фінансами.

Дисципліна «Фінансова політика територіальних громад» є дисципліною підготовки магістрів за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», здатних розв'язувати складні професійні завдання і проблеми з урахуванням умов невизначеності, змінності, цифровізації навколишнього середовища та вимог фінансово-економічної й інформаційної безпеки, надаючи можливість активно інтегруватися в економічний простір та бути конкурентоспроможними на ринку праці.

Метою вивчення навчальної дисципліни є теоретико – методологічні основи і організаційно – правовий механізм функціонування місцевих фінансів в Україні, формування фінансової політики територіальних громад, розподіл та використання фінансових ресурсів на місцевому рівні.

Основними завданнями вивчення дисципліни є: ознайомлення з поняттям місцевих фінансів та місцем їх у фінансовій системі України, визначення сутності місцевих бюджетів їх доходів та видатків та їх казначейського виконання, формування знань про планування та фінансування видатків місцевих бюджетів, міжбюджетні відносини та їх складові, ознайомлення з процедурою програмно – цільового бюджетного планування, засвоєння теоретичних основ управління місцевими фінансами та фінансового контролю на місцевому рівні.

Об'єктом дисципліни є фінансова політика територіальних громад.

Предметом дисципліни є сукупність теоретичних, методичних і практичних аспектів функціонування фінансової політики територіальних громад, особливості розрахунку показників фінансової спроможності територіальних громад.

До системи **компетентностей** належать:

Інт К. Здатність розв'язувати складні завдання і проблеми у професійній діяльності або у процесі навчання у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку, що передбачає

проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК3. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК4. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК6. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК9. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Фахові компетентності:

ФК1. Здатність використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи та страхування у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності.

ФК2. Здатність використовувати теоретичний та методичний інструментарій для діагностики і моделювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання.

ФК4. Здатність оцінювати дієвість наукового, аналітичного і методичного інструментарію для обґрунтування управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ФК7. Здатність до пошуку, використання та інтерпретації інформації, необхідної для вирішення професійних і наукових завдань у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ФК8. Здатність застосовувати інноваційні підходи в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

Програмні результати навчання:

ПРН1. Використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи та страхування у поєднанні з дослідницькими та управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності.

ПРН2. Знати на рівні новітніх досягнень основні концепції і методології наукового пізнання у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПРН3. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

ПРН4. Відшукувати, обробляти, систематизувати та аналізувати інформацію, необхідну для вирішення професійних та наукових завдань у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПРН6. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень усно і письмово, брати участь у фахових дискусіях.

ПРН7. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

Тема 1. Формування та функціонування об'єднаних територіальних громад в Україні

1. Передумови об'єднання територіальних громад в умовах децентралізації.
2. Організація та функціонування системи місцевого самоврядування об'єднаної територіальної громади.
3. Територіальне розмежування громад.
4. Стратегічне планування розвитку об'єднаної територіальної громади.

Основні категорії і поняття теми: місцеве самоврядування; територіальна громада; старостинський округ; спроможна територіальна громада; методика формування спроможних територіальних громад; пріоритети соціально-економічного розвитку ОТГ; стратегія розвитку ОТГ (місцева стратегія); план соціально-економічного розвитку ОТГ.

Завдання 1.1 Охарактеризуйте принципи організації системи місцевого самоврядування об'єднаної територіальної громади:

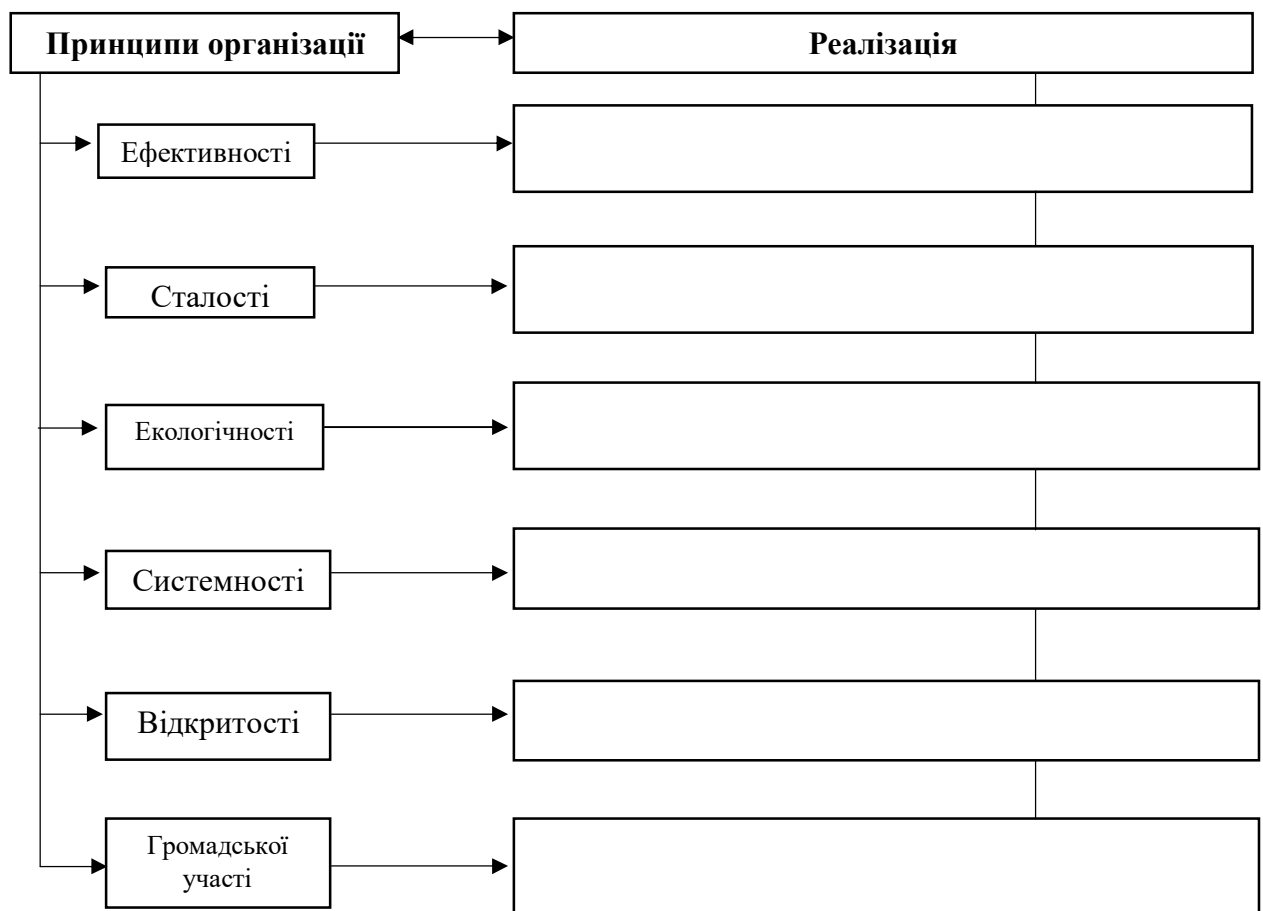

Рисунок 1.1 – Принципи організації системи місцевого самоврядування об'єднаної територіальної громади

Завдання 1.2 Розкрийте зміст етапів процесу об'єднання громад, де ініціатором виступає сільський (селищний або міський) голова:

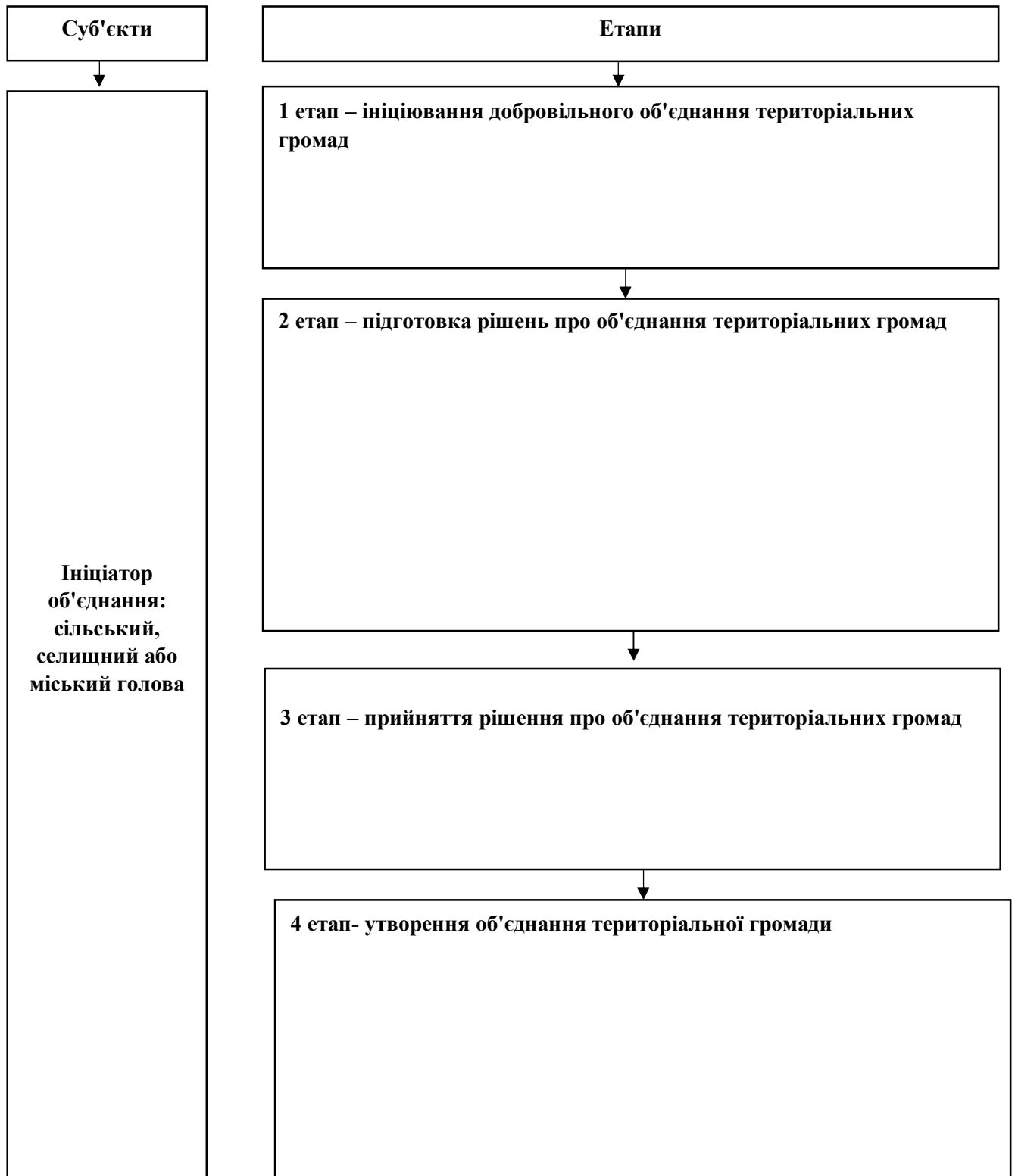

Рисунок 1.2 – Алгоритм процесу об'єднання громад, де ініціатором виступає сільський (селищний або міський) голова

Завдання 1.3 Розкрийте зміст етапів процесу об'єднання громад, де ініціаторами виступають депутати сільської (селищної або міської) ради, члени територіальної громади, органи самоорганізації населення:

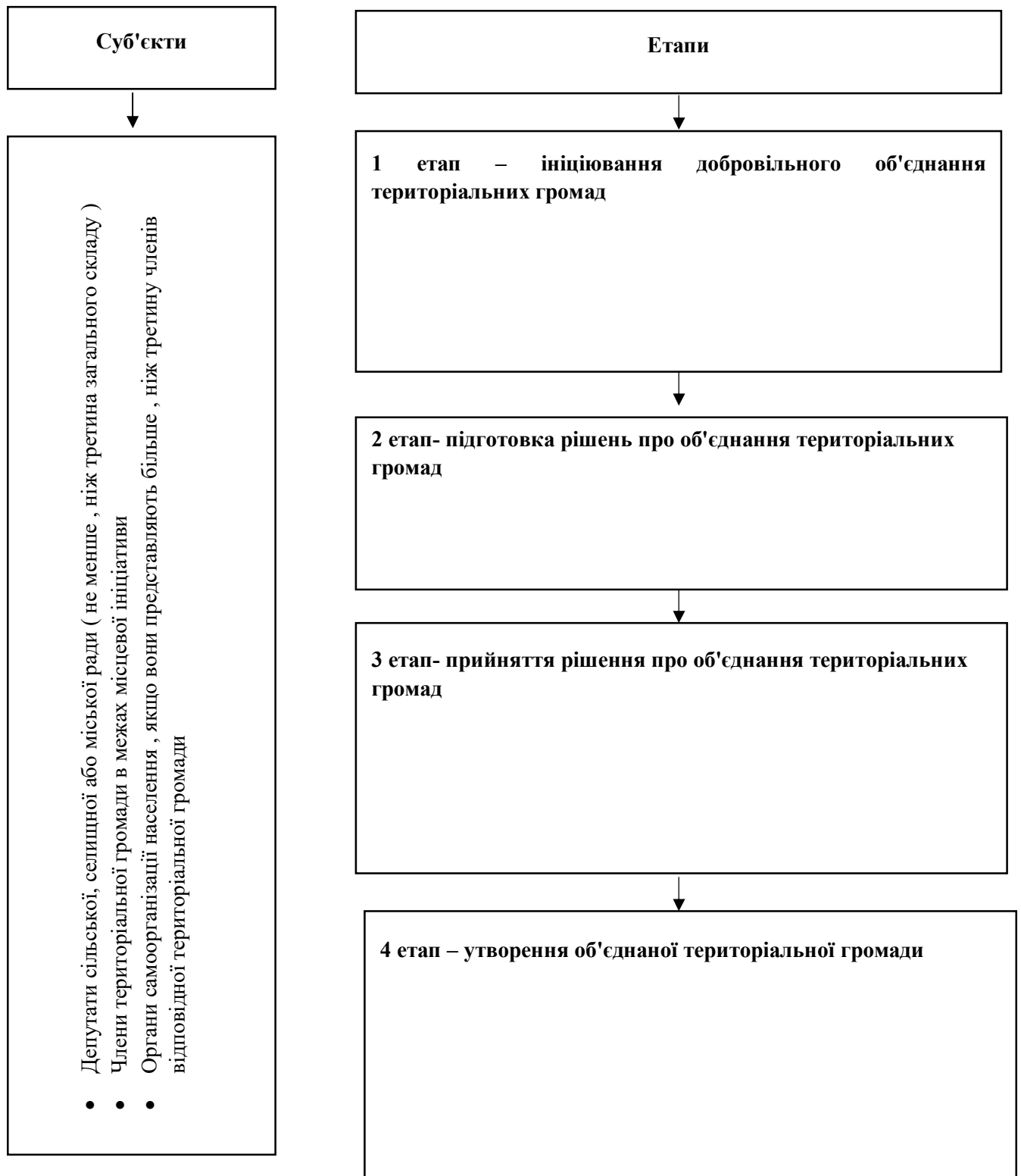

Рисунок 1.3 – Алгоритм процесу об'єднання громад, де ініціаторами виступають депутати сільської (селищної або міської) ради, члени територіальної громади, органи самоорганізації населення

Питання для самоконтролю:

1. Охарактеризуйте етапи реалізації стратегії розвитку ОТГ.
2. Які показники соціально-економічного розвитку ОТГ використовуються для його аналізу?
3. Як здійснюється порівняння переваг, викликів та ризиків перспективного розвитку об'єднаної територіальної громади?
4. Охарактеризуйте моделі організації місцевого самоврядування в європейських країнах?
5. Які повноваження належать голові ОТГ та яким є тип службових відносин між головою ОТГ та старостою відповідного округу?
6. На основі якого підходу визначено повноваження відповідних місцевих рад ОТГ? Охарактеризуйте їх власні та делеговані повноваження.
7. Які повноваження належать старості ОТГ та на яку територію поширюється його юрисдикція?
8. Які органи місцевого самоврядування утворюються внаслідок об'єднання територіальних громад в одну сільську (селищну, міську) територіальну громаду?
9. Яким чином здійснюється розмежування територіальних громад та планування розвитку ОТГ?
10. Назвіть етапи послідовності формування спроможних територіальних громад в Україні.
11. Яким чином законодавчо врегульовано питання передачі земельних ділянок сільськогосподарського та іншого призначення за межами населених пунктів у власність територіальних громад?
12. Назвіть суб'єктів добровільного об'єднання ТГ.
13. Як відбувається формування «спроможних» ТГ?
14. Що визначає принцип субсидіарності, на якому базується організація сучасної системи державного управління?
15. Норми яких законодавчих актів, визначають основні засади взаємодії місцевих органів влади?
16. Яку інформацію містять проєкти рішень щодо добровільного об'єднання територіальних громад?
17. Надайте характеристику системи організації місцевого самоврядування ОТГ, яке її нормативно-законодавче забезпечення?
18. Відобразіть схематично процес SWOT-аналізу сильних, слабких сторін об'єднаної територіальної громади, а також можливостей і загроз її соціально-економічного розвитку.

Тема 2. Особливості фінансової політики об'єднаних територіальних громад

1. Сутність, завдання та принципи фінансової політики ОТГ.
2. Види фінансової політики, її форми та функції.
3. Формування та реалізація фінансової політики на місцевому рівні.
4. Основні засади партисипативної концепції фінансової політики розвитку ОТГ.

Основні категорії і поняття теми: бюджетна політика ОТГ; інвестиційна політика ОТГ; податкова політика ОТГ; фінансова політика ОТГ; партисипативний бюджет; фінансова стратегія; фінансова тактика; фонди розвитку громад.

Завдання 2.1 Розкрийте особливості фінансової політики залежно від рівнів її реалізації:

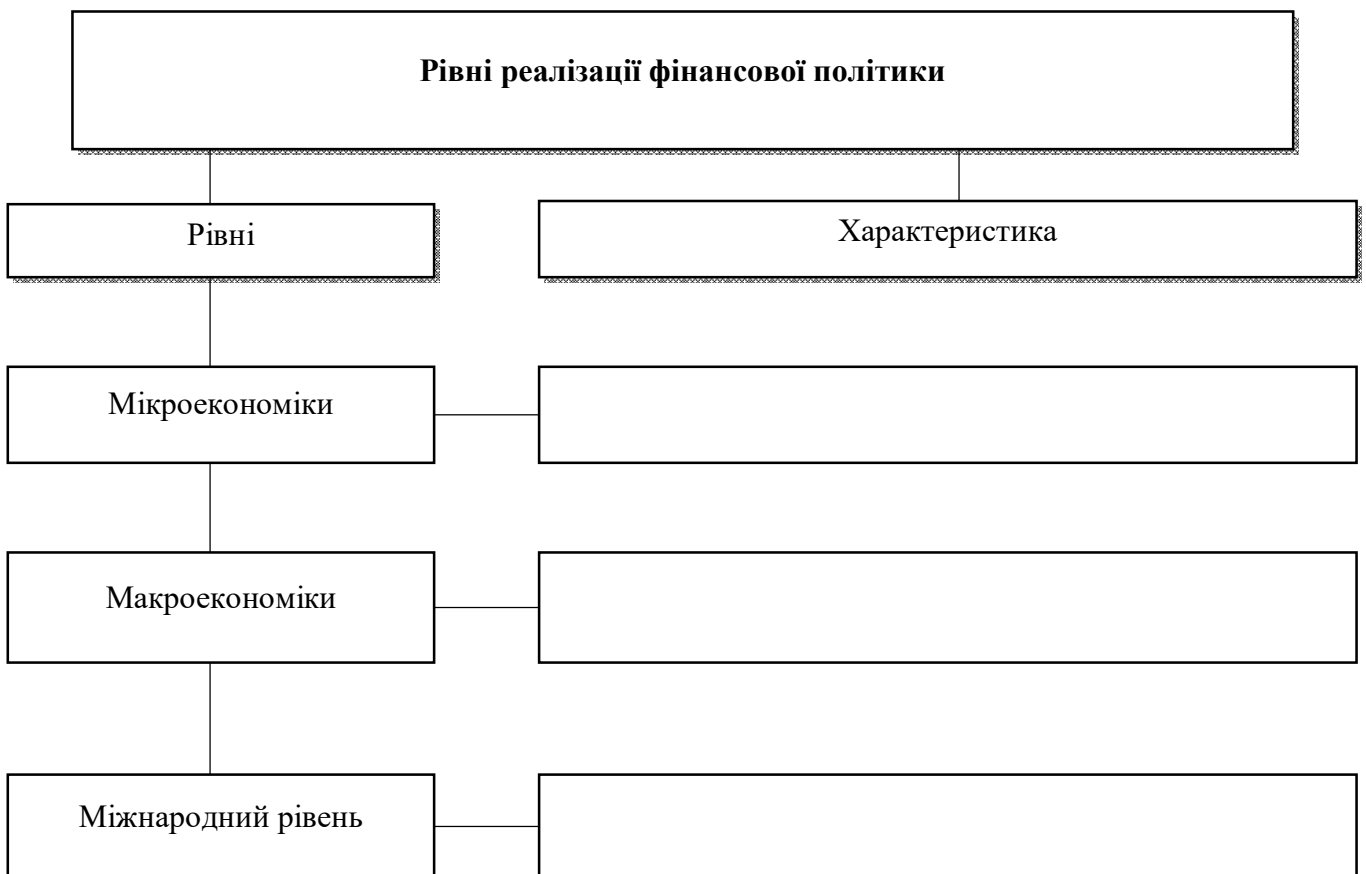

Рисунок 2.1 – Класифікація рівнів реалізації фінансової політики

Завдання 2.2 Розкрийте сутність принципів фінансової політики територіальних громад, заповнивши дані таблиці:

Таблиця 2.1 Принципи фінансової політики територіальних громад

Принципи	Сутність принципу
Субсидіарності	
Наукової обґрунтованості	
Соціальної спрямованості	
Об'єктивності	
Цілеспрямованості	
Макроекономічної стабільності	
Поступового розвитку	
Балансу інтересів	
Фінансової самозабезпеченості	
Ефективності та результативності	
Гласності	
Публічності	

Завдання 2.3 Охарактеризуйте особливості фінансової політики залежно від характеру її реалізації (дискреційна, недискреційна):

Рисунок 2.2 – Класифікація фінансової політики залежно від характеру реалізації

Завдання 2.4 Охарактеризуйте особливості фінансової політики залежно від характеру завдань, що вирішуються:

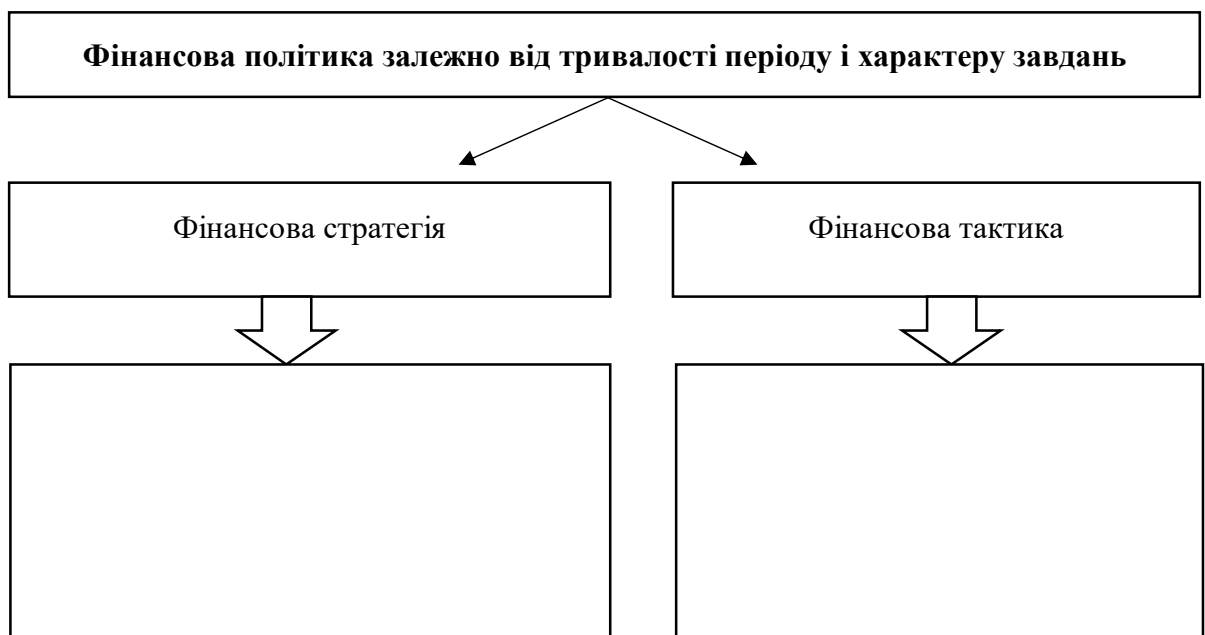

Рисунок 2.3 – Класифікація фінансової політики залежно від характеру завдань, що вирішуються

Завдання 2.5 Наведіть економічні й адміністративні важелі впливу органів місцевого самоврядування на соціально-економічні процеси регіону:

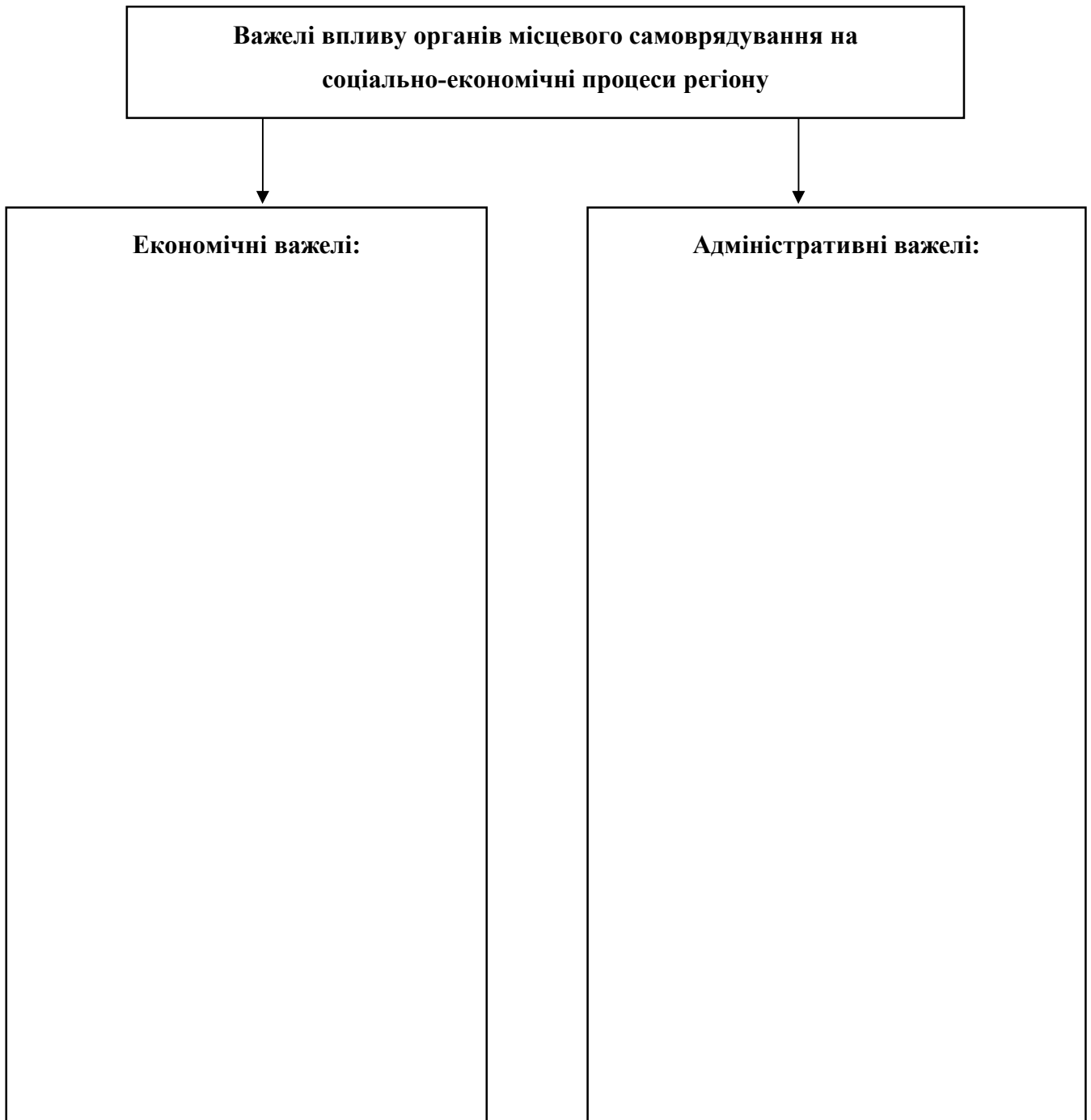

Рисунок 2.4 – Важелі впливу органів місцевого самоврядування на соціально-економічні процеси регіону

Завдання 2.6 Охарактеризуйте складові партисипативної концепції фінансової політики соціально-економічного розвитку територіальних громад. Для цього зазначте її суб'єкти, функції, методи та принципи:

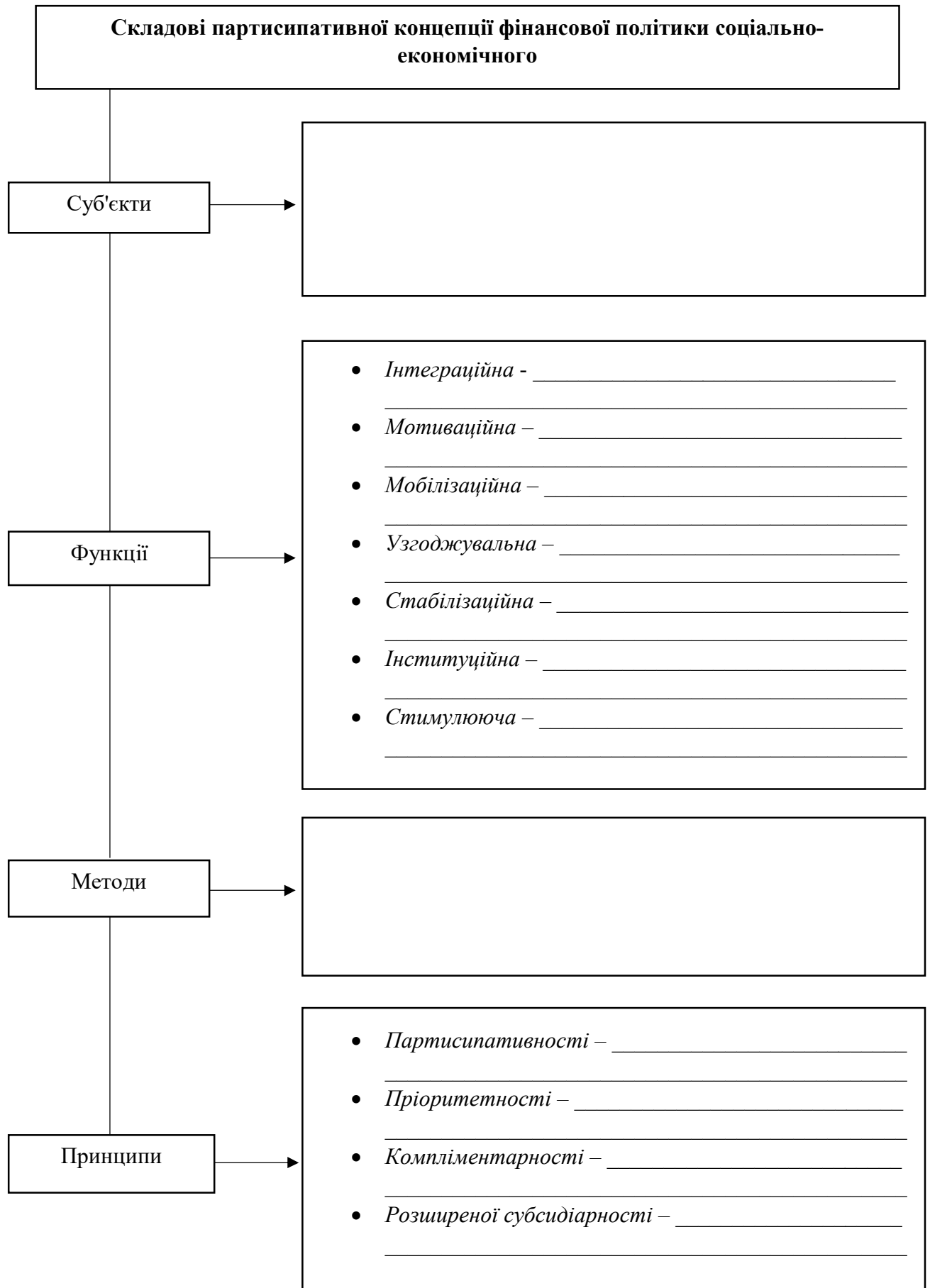

Рисунок 2.5 – Складові партисипативної концепції фінансової політики розвитку ОТГ

Завдання 2.7 Розкрийте характерні особливості видів краудфандингу, заповнивши дані таблиці:

Таблиця 2.2 Характерні особливості видів краудфандингу

Вид краудфандингу	Види вкладу	Спосіб повернення капіталу	Мотивація для фінансування
Краудфандинг , який базується на безоплатній основі (<i>Donation based crowdfunding</i>)			
Краудфандинг, який базується на винагороді (<i>Revard-based crowdfunding</i>)			
Краудфандинг , який базується на кредитування (<i>Lending-based crowdfunding</i>)			
Краудфандинг, який базується на отриманні частини бізнесу (<i>Equity-based crowdfunding</i>)			
Краудфандинг, який базується на використанні моделі роялті (<i>Royalti-based crowdfunding</i>)			

Питання для самоконтролю:

- Надайте визначення поняття «фінансова політика ОТГ».
- У чому полягає основна мета фінансової політики ОТГ?
- Перелічіть принципи організації фінансової політики територіальних громад та охарактеризуйте їх.
- Що розуміють під фінансовою стратегією і тактикою? Якими є стратегічні завдання фінансової політики розвитку ОТГ в Україні на сьогодні.
- Охарактеризуйте форми фінансової політики ОТГ. Якими є їхні пріоритетні завдання в сучасних умовах?
- Назвіть етапи процесу формування і реалізації фінансової політики на місцевому рівні.
- Охарактеризуйте сутність та мету програмно-цільового методу.
- Перелічіть та охарактеризуйте базові методи, що використовуються при розробці програм соціально-економічного розвитку ОТГ.

Тема 3. Фінансові ресурси об'єднаних територіальних громад

1. Доходи об'єднаних територіальних громад.
2. Міжбюджетні трансферти об'єднаних територіальних громад.
3. Видатки об'єднаних територіальних громад.
4. Бюджетний процес в об'єднаній територіальній громаді.

Основні категорії і поняття теми: базова дотація; інвестиційна політика ОТГ; податкова політика ОТГ; фінансова політика ОТГ; партисипативний бюджет; фінансова стратегія; фінансова тактика; фонди розвитку громад.

Завдання 3.1 Охарактеризуйте види джерел фінансування місцевого економічного розвитку, заповнивши дані таблиці:

Таблиця 3.1 **Класифікація джерел фінансування ОТГ**

Критерії класифікації	Види джерел фінансування місцевого економічного розвитку
Територіальне походження	
Регулярність використання	
Економічний зміст	
Спосіб залучення	

Завдання 3.2 Розкрийте сутність та види міжбюджетних трансфертів ОТГ:

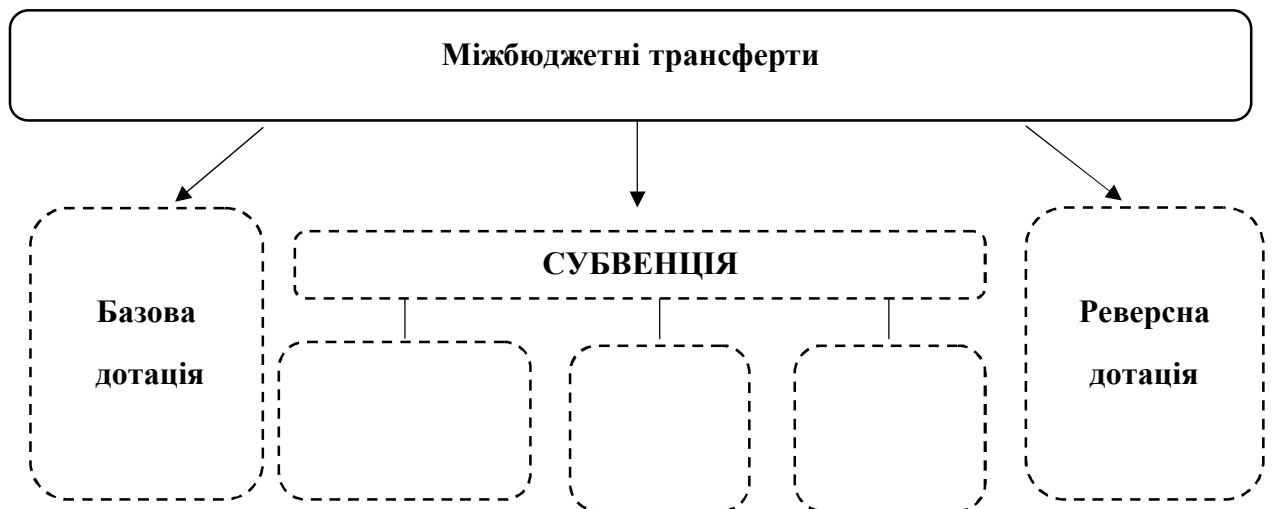

Рисунок 3.1 – Види міжбюджетних трансфертів ОТГ

Завдання 3.3 Наведіть складові груп видатків місцевих бюджетів відповідно до Бюджетного кодексу України, заповнивши дані таблиці:

Таблиця 3.2 Розмежування видів видатків між місцевими бюджетами

Група	Види бюджету	Видатки
Перша група	Бюджети сіл, селищ, міст та ОТГ	
Друга група	Бюджети міст республіканського значення АРК та міст обласного значення, районні бюджети, бюджети ОТГ	
Третя група	Бюджет АРК та обласні бюджети, бюджети м. Києва та м. Севастополя	

Завдання 3.4 Розкрийте особливості проведення моніторингу та контролю формування і використання місцевих бюджетів ОТГ старостами:

Таблиця 3.3 Моніторинг і контроль формування та використання місцевих бюджетів ОТГ старостами

Види роботи	Результат
Роз'яснення й пропагування значення місцевих фінансів для членів громади, надання інформації щодо особливостей формування бюджету	
Оцінка рівня наповненості бюджету, визначення загальної тенденції виконання бюджету та його збалансованості	
Моніторинг динаміки формування доходів місцевого бюджету, достатності надходжень фінансових ресурсів у розрізі джерел	
Експертиза рівня, доцільності і цільової спрямованості витрат місцевого бюджету, їх відповідності плану та визначенні можливих пріоритетних напрямів на майбутнє	

Завдання 3.5 Вкажіть терміни, визначені чинним законодавством для бюджетного календаря ОТГ:

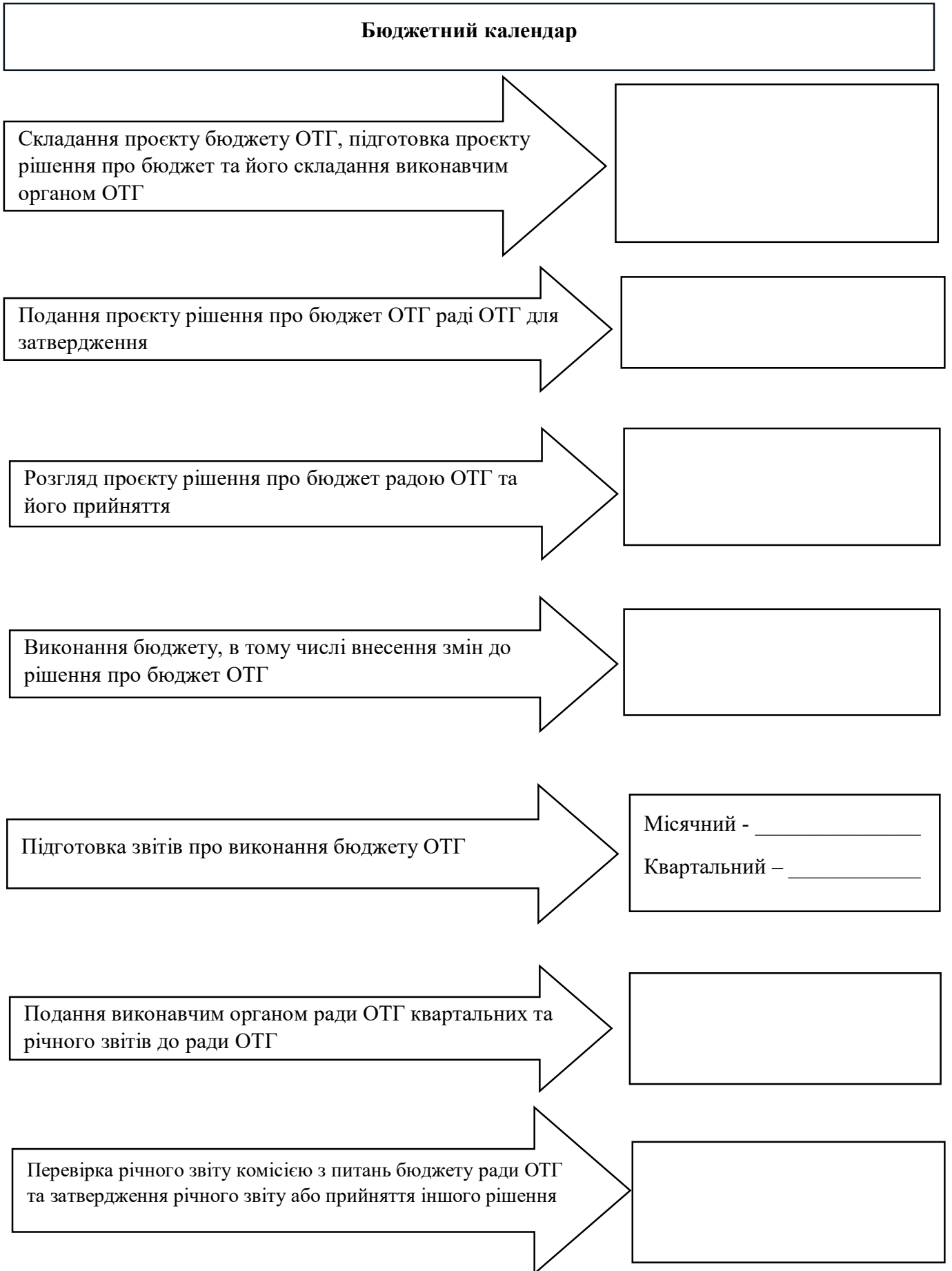

Рисунок 3.2 – Бюджетний календар ОТГ

Питання для самоконтролю:

1. Назвіть складові частини загального фонду бюджету об'єднаної територіальної громади.
2. Назвіть складові частини спеціального фонду бюджету об'єднаної територіальної громади.
3. Перелічіть основні фінансові ресурси об'єднаної територіальної громади.
4. Як розрахувати планові надходжень податку з доходів фізичних осіб?
5. Які фактори впливають на величину надходжень земельного податку при його плановому розрахунку?
6. Куди спрямовуються кошти Держаного фонду регіонального розвитку?
7. Назвіть джерела формування фінансових ресурсів ОТГ.
8. Дайте визначення міжбюджетних трансфертів.
9. Назвіть види трансфертів для бюджетів ОТГ.
10. З урахуванням яких параметрів здійснюється горизонтальне вирівнювання податкоспроможності бюджетів об'єднаних територіальних громад?
11. З якою метою розраховується індекс податкоспроможності?
12. Які параметри повинна враховувати формула, на основі якої розподіляється освітня та медична субвенція?
13. Як зберігаються і використовуються залишки коштів за освітньою та медичною субвенцією?
14. За якими критеріями здійснюється розмежування видів видатків між місцевими бюджетами?
15. З яких стадій складається бюджетний процес в Україні?
16. Назвіть учасників бюджетного процесу.
17. Коли розпочинається планування бюджету ОТГ на наступний рік?
18. В який термін місцеві ради мають прийняти рішення про бюджет?
19. Що відбувається з місцевими бюджетами у разі неприйняття державного бюджету до 1 грудня?
20. Що засвідчує перевиконання або недовиконання місцевого бюджету та які заходи приймаються місцевою радою?

Тема 4. Місцеві податки і збори об'єднаних територіальних громад

1. Нормативно-правове забезпечення місцевого оподаткування в Україні.
2. Механізм прийняття рішень об'єднаними територіальними громадами щодо запровадження місцевих податків і зборів.
3. Практика надходжень місцевих податків і зборів в об'єднаних територіальних громадах.

Основні категорії і поняття теми: місцеве самоврядування; місцевий бюджет; об'єднана територіальна громада; податок; збір; єдиний податок; плата за землю; туристичний збір.

Завдання 4.1. Використовуючи дані з офіційного сайту Міністерства фінансів України (*Міністерство фінансів України → Діяльність → Бюджет → Місцеві бюджети → Виконання доходів місцевих бюджетів*), заповнити дані таблиці щодо виконання доходів загального фонду місцевих бюджетів України за останній звітний календарний рік. Зробити висновки.

Таблиця 4.1 **Виконання доходів загального фонду місцевих бюджетів України за 20__ рік**

№ з/п	Складові надходжень	Обсяг надходжень		Приріст до попереднього року	
		млн грн	%	млн грн	%
	Разом				

Завдання 4.2. Використовуючи аналітичні дані платформи «С-data» (<https://edata.gov.ua/pages/local-budget/registry.html>), заповнити дані таблиці щодо виконання доходів загального фонду _____ територіальної громади (за вибором здобувача) за останній звітний календарний рік у розрізі

складових загального фонду (в т.ч. місцеві податки і збори). Зробити висновки.

Таблиця 4.2 Виконання доходів загального фонду _____ територіальної громади за 20__ рік

№ з/п	Складові надходжень	Обсяг надходжень		Приріст до попереднього року	
		тис грн	%	тис грн	%
	Разом				

Завдання 4.3. Охарактеризувати основні засади справляння єдиного податку в Україні відповідно до чинного законодавства, заповнивши таблицю.

Таблиця 4.3 Основні засади справляння єдиного податку в Україні

№ з/п	Елементи податку	Характеристика			
		Перша група	Друга група	Третя група	Четверта група
1	Платники				
2	База оподаткування				
3	Об'єкт оподаткування				
4	Ставки оподаткування				
5	Податковий період				

Завдання 4.4. Охарактеризувати основні засади справляння туристичного збору в Україні відповідно до чинного законодавства, заповнивши таблицю.

Таблиця 4.3 Основні засади справляння туристичного збору в Україні

№ з/п	Елементи збору	Характеристика
1	Платники	
2	База оподаткування	
3	Ставки оподаткування	
4	Податкові агенти	
5	Податковий період	

Питання для самоконтролю:

1. Надайте визначення та перелічіть складові місцевих податків і зборів?
2. З якою метою справляються місцеві податки і збори в об'єднаних територіальних громадах?
3. Які нормативно-правові документи регламентують місцеве оподаткування в Україні?
4. Якими повноваженнями наділені органи місцевого самоврядування щодо місцевого оподаткування?
5. Яка мета місцевої влади в процесі забезпечення податкових доходів місцевих бюджетів?
6. Які місцеві податки і збори справляються в об'єднаних територіальних громадах?
7. Які податки обов'язково установлюють місцеві ради?
8. Наведіть структуру податку на майно.

Тема 5. Фінансова спроможність об'єднаних територіальних громад

1. Сутність фінансової спроможності ОТГ.
2. Показники фінансової спроможності територіальних громад.
3. Порядок розрахунку фінансової спроможності ОТГ.
4. Формування фінансово-економічного потенціалу ОТГ.

Основні категорії і поняття теми: фінансова спроможність громади; бюджетна спроможність; фінансова спроможність суб'єктів господарювання; фінансова стійкість бюджету; фінансово-економічний потенціал територіальної громади; децентралізація; фінансова спроможність домогосподарств; спроможна територіальна громада.

Завдання 5.1 Охарактеризуйте складові комплексного показника фінансової спроможності територіальної громади, заповнивши дані таблиці:

Таблиця 5.1 Складові комплексного показника фінансової спроможності територіальної громади

№ з/п	Складові	Визначення
1	Бюджетна спроможність	
2	Фінансова спроможність домогосподарств	
3	Фінансова спроможність суб'єктів господарювання	

Завдання 5.2 Розкрийте сутність основних показників, які характеризують використання фінансово-економічного потенціалу ОТГ, заповнивши дані таблиці:

Таблиця 5.2 Показники використання фінансово-економічного потенціалу ОТГ

№ з/п	Показники	Характеристика
1	Ефективність використання фінансово-економічного потенціалу ОТГ попередніх періодів	
2	Ефективність формування фінансово-економічного потенціалу ОТГ на сучасному етапі	
3	Рівень самодостатності ОТГ	

Питання для самоконтролю:

1. Надайте визначення спроможної громади.
2. Надайте визначення «фінансова спроможність громади».
3. Назвіть показники фінансової спроможності громад.
4. Назвіть основні етапи створення спроможної територіальної громади.
5. Охарактеризуйте модель фінансової спроможності соціально-економічного розвитку адміністративно-територіального утворення.
6. Які критерії сприяють формуванню спроможних громад?
7. За якими основними критеріями проводиться моніторинг фінансової спроможності серед громад?
8. Що таке калькулятор розрахунку фінансової спроможності перспективної ОТГ?
9. Назвіть критерії оцінки фінансової спроможності ОТГ.
10. Яка структура фінансово-економічного потенціалу територіальної громади?
11. Надайте визначення «фінансово-економічний потенціал територіальної громади».
12. Перерахуйте основні ознаки формування фінансово-економічного потенціалу територіальної громади.

Тема 6. Фандрайзинг як інструмент розвитку об'єднаних територіальних громад

1. Сутність фандрайзингу.
2. Форми фандрайзингу.
3. Методи здійснення фандрайзингу.
4. Основні етапи фандрайзингу.

Основні категорії і поняття теми: бенефіціар (набувач благодійної допомоги); благодійна діяльність; волонтерська діяльність; грант; громадська організація; донори; ендавмент; краудсорсинг; краудфандинг; реципієнт; соціальне підприємництво; спонсорство; стейкхолдери; фандрайзинг.

Завдання 6.1 Розкрийте сутність та основні види фандрайзингу (проектний, оперативний):

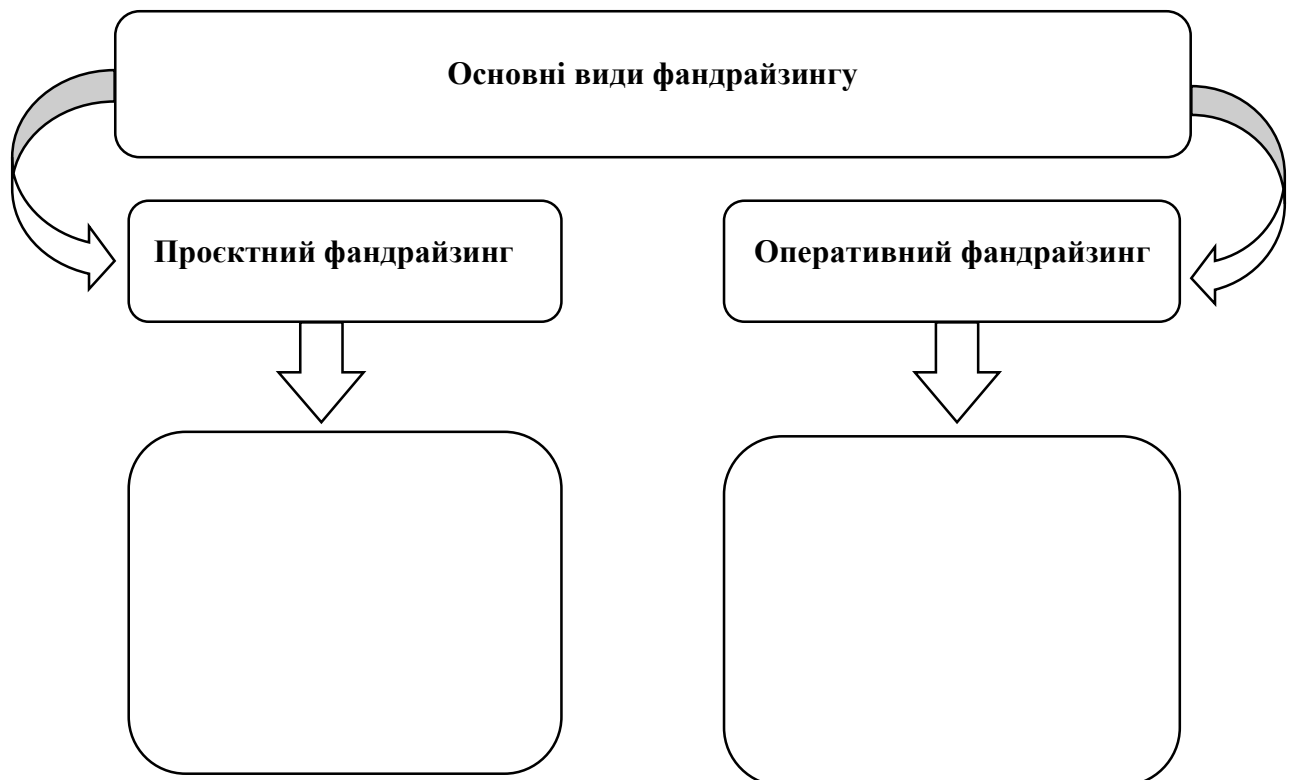

Рисунок 6.1 – Основні види фандрайзингу

Завдання 6.2 Розкрийте сутність основних принципів фандрайзингу: поєднання стратегії та тактики; взаємовигідність; збалансованість; відповідність планів та можливостей; диверсифікація джерел; комплексність; досвід та репутація; етика; співпраця з партнерами; ефективність; некомерційність (рис. 6.2).

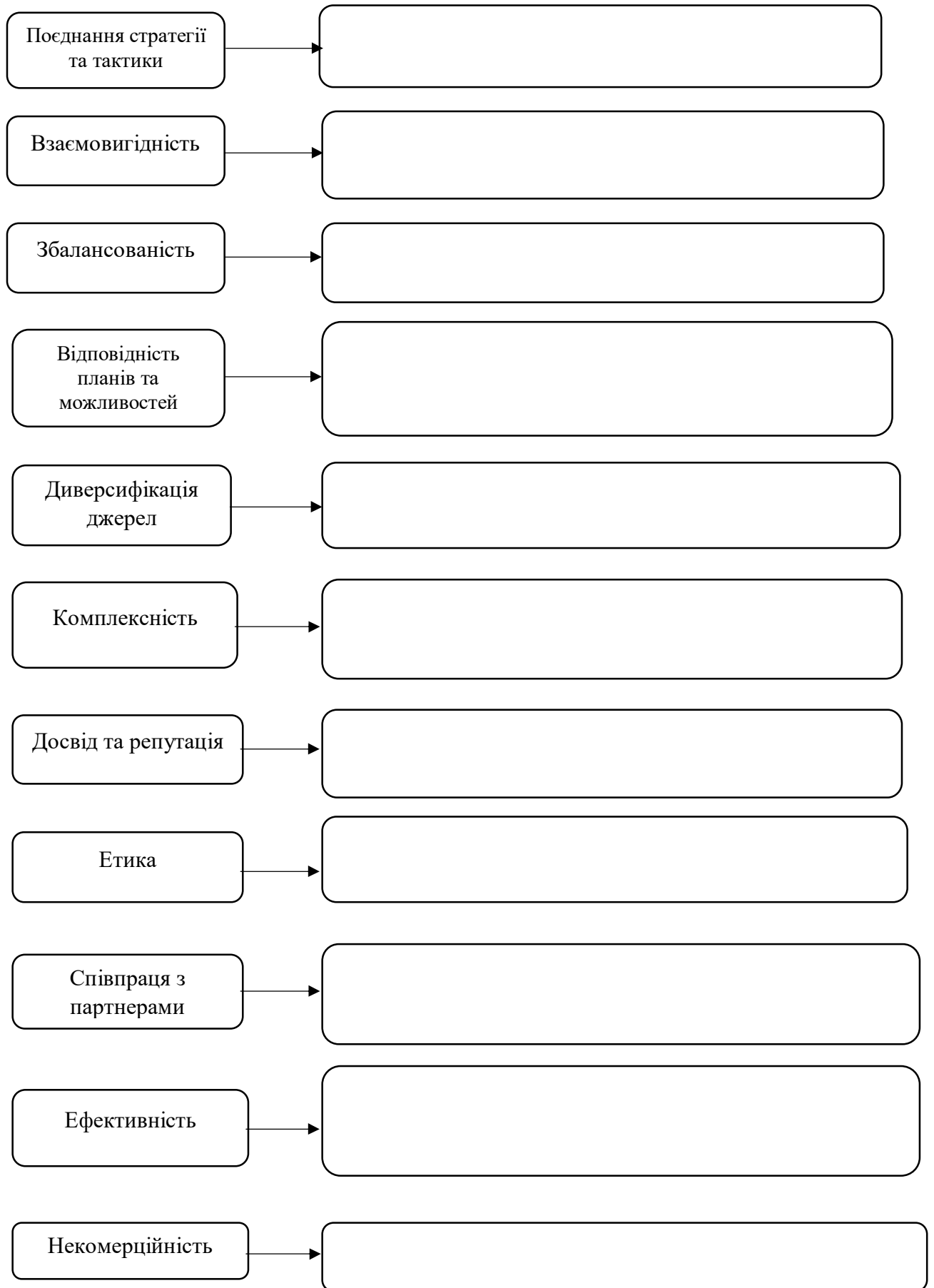

Рисунок 6.2 – Принципи та особливості фандрайзингу

Завдання 6.3 Охарактеризуйте особливості основних форм фандрайзингу, заповнивши дані таблиці:

Таблиця 6.1 **Форми фандрайзингу**

№ з/п	Основні форми	Види діяльності	Особливості
1	Грантовий		
2	Благодійницький		
3	Співробітництво з органами державної влади, промисловими підприємствами та фірмами		

Питання для самоконтролю:

1. Розкрийте сутність фандрайзингу, його місце, роль та сфери застосування.
2. Перелічіть завдання та напрями фандрайзингової діяльності.
3. Перелічіть суб'єктів фандрайзингової діяльності та наведіть їх коротку характеристику.
4. Визначте переваги та недоліки грантового фандрайзингу.
5. Наведіть правила успішного фандрайзингу.
6. Перелічіть помилки фандрайзингу, яких необхідно уникати при проведенні фандрайзингової діяльності.
7. Охарактеризуйте методи здійснення фандрайзингу.
8. Розкрийте сутність грантрайтингу.
9. Охарактеризуйте специфіку методу участі у проєктах, фінансованих державою.
10. Розкрийте сутність краудфандингу.
11. Визначте специфіку здійснення краудсорсингу.
12. Охарактеризуйте механізм роботи ендавмент-фонду.
13. Перелічіть основні джерела фінансування фандрайзингової діяльності, надайте їх характеристику.
14. Перелічіть та охарактеризуйте основні етапи фандрайзингової діяльності.

Тема 7. Роль неурядових організацій у соціальному розвитку об'єднаних територіальних громад

1. Базові засади співпраці ОТГ з неурядовими організаціями.
2. Організаційно-економічні основи формування та функціонування неурядових організацій.
3. Управління фінансами в неурядових організаціях

Основні категорії і поняття теми: благодійні організації; громадські організації; корпоративна соціальна відповідальність; міжнародна технічна допомога; неприбуткові організації; неурядова організація (НУО); соціальне партнерство; фінансова стійкість НУО; фінансове планування НУО; фінансові ресурси НУО.

Завдання 7.1 Розкрийте принципи соціального партнерства, які є доцільними в процесі взаємодії трьох секторів (державного, бізнесового і громадського).

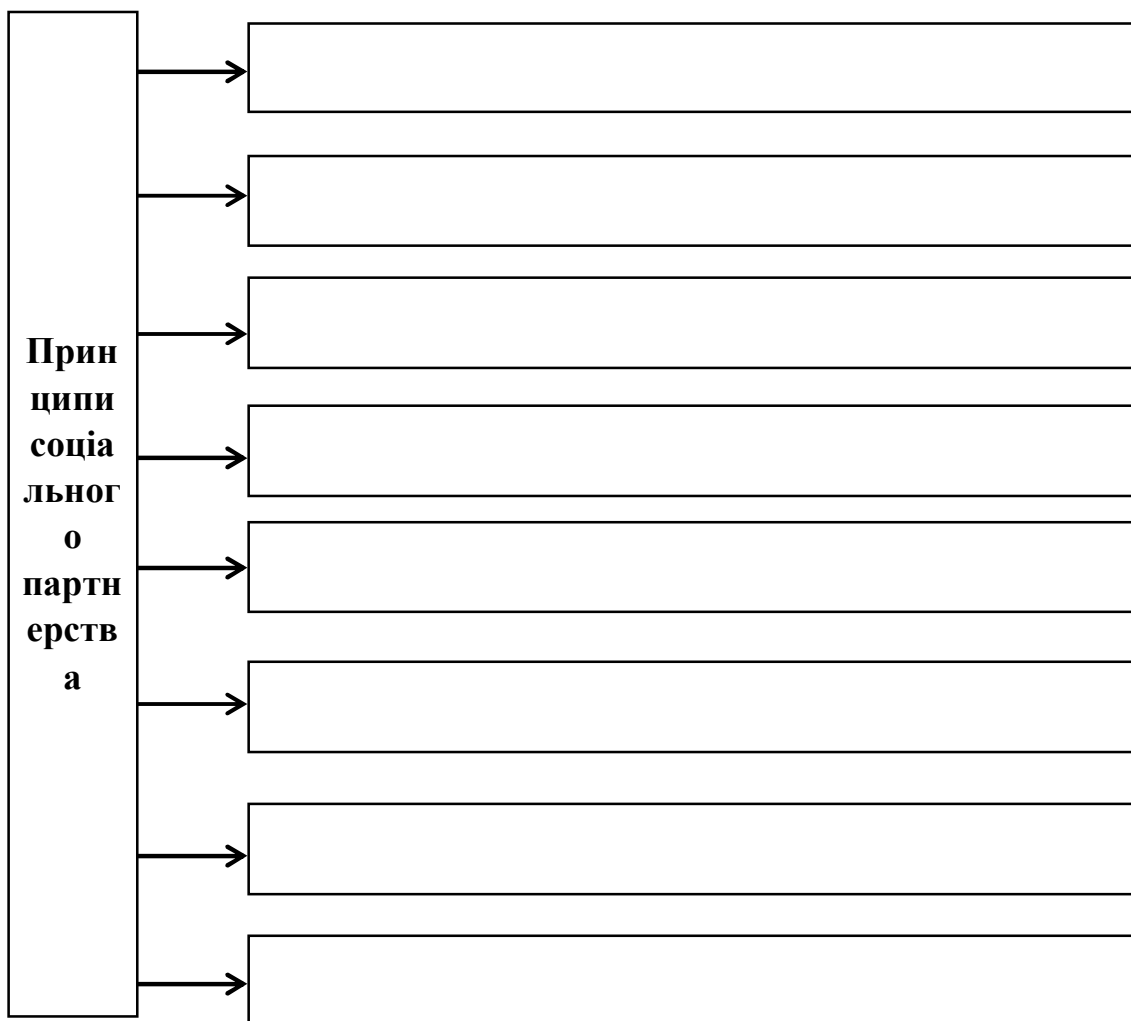

Рисунок 7.1 – Принципи соціального партнерства

Завдання 7.2 Охарактеризуйте форми корпоративної соціальної відповідальності, заповнивши таблицю:

Таблиця 7.1 Форми корпоративної соціальної відповідальності

№ з/п	Форми	Характеристика
1	Благодійництво	
2	Соціальний маркетинг	
3	Волонтерсько-добровільна діяльність	
4	Соціальне спонсорство	
5	Соціальне підприємництво	
6	Соціальні інвестиції	

Питання для самоконтролю:

1. Опишіть значення неурядових організацій для вирішення соціальних питань в ОТГ.
2. У чому полягає необхідність налагодження співпраці ОТГ з неурядовими організаціями?
3. Надайте характеристику основним формам соціального партнерства.
4. Перелічіть основні принципи соціального партнерства.
5. Надайте характеристику основним вимогам до НУО.
6. Перелічіть ознаки ідентифікації поняття «неурядова організація».
7. Опишіть основні види, функції та критерії успішної НУО.
8. Охарактеризуйте суть та основні завдання управління фінансами в НУО.
9. Перелічіть принципи управління фінансами в НУО.
10. Охарактеризуйте особливості фінансового планування в НУО.
11. Перелічіть основні джерела фінансування НУО.
12. Надайте визначення поняття «корпоративна філантропія».
13. Перелічіть основні мотиви до реалізації корпоративної філантропії.
14. Охарактеризуйте основні засади пошуку фінансування для НУО.
15. Перелічіть мотиви потенційних спонсорів, які необхідно враховувати під час організації збору коштів для реалізації мети і завдань НУО.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безпека сталого розвитку регіонів та територіальних громад України на засадах інклюзивного зростання : монографія / Н. В. Павліха та ін. Луцьк : Вежа-Друк, 2022. 516 с.
2. Бердар М. Фінанси підприємств : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 352 с.
3. Бюджетний кодекс України : кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
4. Венгер В., Коваленко Д. Фінанси, гроші та кредит: теорія та практика : посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 578 с.
5. Грушко В., Наконечна О., Чумаченко О. Фінанси : підручник. Київ : Ліра-К, 2019. 600 с.
6. Джурик, Х. Б. Фінанси територіальних громад : дис... д-ра філософії (Ph.D.): 072 - фінанси, банківська справа та страхування; 07 – управління і адміністрування / наук. керівник М. К. Бондарчук. Львів, 2022. 208 с.
7. Кужелєв М., Нечипоренко А. Фінансові інструменти стимулювання регіонального розвитку : практика використання в Україні : монографія. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 224 с.
8. Маглаперідзе А., Ніколаєва О. Місцеві фінанси : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 354 с.
9. Мельничук Н., Непочатенко О. Фінанси підприємств : підручник. Київ : Центр навчальної літератури. 2019. 504 с.
10. Методологія стратегічного планування розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні. URL : https://surdp.eu/uploads/files/SP_OTG_Methodology_UA.pdf.
11. Моделювання ефективної фінансової діяльності органів місцевого самоврядування ОТГ в умовах децентралізації. Консолідований підхід : посібник / Т. Овчаренко та ін. Київ, 2019. 44 с.
12. Овчаренко Т., Савельєва Ю. Модель фінансового менеджменту в умовах переходу до середньострокового бюджетного планування у територіальній громаді / ООН; Національний проєкт «Децентралізація». Київ, 2020. 124 с.
13. Петрушенко Ю. М., Венцель В. Т. , Височина А. В. Фінансова політика місцевого розвитку : монографія. Суми : Сумський державний університет, 2020. 380 с.
14. Податковий кодекс України : кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
15. Про деякі питання державного фонду регіонального розвитку :

постанова Кабінету Міністрів України від 18 березня 2015 р. №196. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/196-2015-п>.

16. Про добровільне об'єднання територіальних громад : закон України від 05.02.2015р., № 157-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19>.

17. Про місцеве самоврядування в Україні : закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>.

18. Про ратифікацію Європейської хартії місцевого самоврядування : закон України від 15.07.1997 р. №452. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/452/97-%D0%B2%D1%80>.

19. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014р., №333-р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-р>.

20. Сушко Н., Вдовенко Л., Фаюра Н. Фінанси : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 152 с.

21. Територіальні громади в умовах децентралізації: ризики та механізми : монографія / за ред. В. С. Кравціва, І. З. Сторонянської. Львів : ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України, 2020. 532 с.

22. Управління фінансами територіальних громад: теорія і практика : монографія / В. М. Булавинець та ін. ; за ред. О. Кириленко. Тернопіль : Економічна думка, 2019. 280 с.

23. Фінанси об'єднаних територіальних громад : навчальний посібник / Н. С. Ситник та ін. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 536 с.

24. Щур Р.І. Фінанси об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації в Україні : монографія. Тернопіль : Осавца Ю. В., 2019. 394 с.

Навчальне видання

Фінансова політика територіальних громад

Методичні рекомендації

Укладач: **Мельник** Ольга Іванівна

Формат 60x84 1/8. Ум.друк.арк 2,0
Тираж 25 прим. Зам. № ____

Надруковано у видавничому відділі
Миколаївського національного аграрного університету
54020, м. Миколаїв, вул. Георгія Гонгадзе, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4490 від 20.02.2013 р.